

زبان فارسی و خدمات مرکز نشر دانشگاهی

مرکز نشر دانشگاهی یکی از سازمانهایی است که به حفظ سلامت زبان فارسی و تقویت آن و معرفی و ترویج فرهنگ ایرانی-اسلامی خدمات درخور ستایشی کرده است. این مرکز در شرایطی تأسیس شد که دانشگاهها دوره فترت را می‌گذراندند و اعضای هیئتهای علمی موظف شده بودند در رشته خود کاری تحقیقی ارائه دهند. این آثار تحقیقی، برای آنکه به مرحله نشر برسند، به ارزیابی و ویرایش علمی و ساختاری و زبانی و فنی نیاز داشتند و این کارها به مرکز نشر دانشگاهی محول شد.

خوشبختانه برای این عملیات تیم بسیار مجهز و مجرب از ویراستاران متخصص در رشته‌های علمی و ادبی و فنی و نسخه‌پردازان و طراحان و نمونه‌خوانان و ناظران چاپ در دسترس بود. این تیم در انتشارات فرانکلین و سازمان ویرایش و تولید فنی تشکیل شده و پرورش یافته بود- سازمانی که برای آماده‌سازی جزوه‌های درسی دانشگاه آزاد ایران بنیاد نهاده شده بود.

مدیریت مرکز نشر دانشگاهی این تیم کارآمد را تقریباً درست جذب کرد و می‌توان گفت که با این اقدام هوشمندانه آن را سنگ‌بنای موفقیت خود ساخت. در عین حال، جذب این تیم باعث شد سنتی در صنعت نشر دانشگاهی، که در پرتو آموزش و تجارب متمادی تکوین یافته بود، ادامه یابد و غنی گردد.

باری، مرکز نشر دانشگاهی با این دست‌مایه پرارزش اما رایگان فعالیت خود را آغاز نهاد و توانست ظرف ربع قرن که از عمرش می‌گذرد دستاورد بس گرانبمایه‌ای عرضه بدارد و، در میان مراکز علمی و فرهنگی پس از انقلاب، می‌توان گفت عنوان قهرمانی کسب کند.

از کارهای تحقیقی اعضای هیئت علمی دانشگاهها در دوره فترت آنچه قابل قبول ارزیابی شده بود، به همت مرکز نشر دانشگاهی، آماده چاپ گردید و منتشر شد. طی عملیات آماده‌سازی آثار مذکور برای چاپ، مرکز احساس کرد که برای رفع تشتت در زمینه اصطلاحات علمی و فنی باید تدابیری بیندیشد. این نیاز در جریان تهیه جزوه‌های درسی دانشگاه آزاد ایران نیز احساس شده بود و در آن دانشگاه گروههایی از استادان رشته‌های گوناگون برای واژه‌گزینی تشکیل یافته بود که حاصل کار آنها به صورتهای متعدد در دسترس ویراستاران قرار گرفت. پیش از آن نیز، به همت بنیاد فرهنگ ایران، فرهنگ اصطلاحات علمی منتشر شده بود. مرکز نشر ادامه‌دهنده این جریان شد که نزدیک به سی واژه‌نامه تخصصی حاصل خدماتش در این حوزه است.

مرکز نشر به انتشار کارهای تحقیقی دوره فترت دانشگاهی اکتفا نکرد. واحدهای علمی و فنی که در این مرکز برای ارزیابی و ویرایش آن کارها پدید آمده بود فعالیت خود را ادامه دادند. ثمره این فعالیت بیش از هزار عنوان کتاب در رشته‌های متعدد علوم تجربی، علوم انسانی، فنون و زبان و ادبیات است - دستاوردی که مایه فخر و مباهات هر سازمان انتشاراتی معتبری می‌تواند باشد. کتابهایی که به همت مرکز نشر دانشگاهی منتشر شده در سطح دانشگاهی است و بسیاری از آنها مرتباً تجدید چاپ شده و شماری از آنها، به خصوص در مقوله نگارش و ویرایش و زبان و ادب فارسی و معارف و فرهنگ ایرانی-اسلامی، با استقبال کم‌نظیر محافل علمی روبه‌رو شده است.

در جنب نشر کتاب، در مرکز نشر دانشگاهی چندین مجله نیز تأسیس شد که برخی از آنها با انتشار مرتب سابقه ممتد ۲۴ ساله (نشر دانش) و ۲۱ و ۲۵ ساله (از جمله معارف، زبان‌شناسی، باستان‌شناسی و تاریخ، لقمان) دارند و برخی دیگر (نامه ایران باستان)، در همان مدت کوتاهی که از عمرشان می‌گذرد، در جامعه علمی ایران و خارج از کشور جا باز کرده‌اند.

مرکز نشر دانشگاهی، علاوه بر فعالیت انتشاراتی، سمینارهایی با عناوین «زبان فارسی»، «زبان فارسی، زبان علم»، «مسائل واژه‌گزینی و اصطلاح‌شناسی»، «نگارش فارسی» بعضاً در چند نوبت تشکیل داده که نتایج آنها به صورت مجموعه سخنرانیها منتشر شده است. این مرکز، در واقع، مبتکر تشکیل مجامعی از این نوع بوده است. یکی از اقدامات بسیار سودمند مرکز نشر دانشگاهی تشکیل فروشگاه کتابهای

خارجی و واحد سفارش کتابهای خارجی است. با تسهیلات این دو مرکز خدماتی، هم تازه‌ترین و معتبرترین کتابها در سطح دانشگاهی به زبانهای انگلیسی، فرانسه، آلمانی به بهای بسیار مناسب در دسترس علاقه‌مندان قرار می‌گیرد و هم سفارش کتابها به آسانی به انجام می‌رسد.

مرکز نشر دانشگاهی با اقدامات و فعالیتهای خود، به‌ویژه به زبان و ادب فارسی و فرهنگ ایرانی-اسلامی، خدمات گرانبهایی کرده است. از جمله خدمات برجسته این مرکز در این ابواب است نشر کتابها و مجموعه‌هایی به شرح زیر:

□ چندین فهرست نسخه‌های خطی

□ مجموعه‌هایی از مقالات درباره ویرایش؛ زبان فارسی؛ زبان فارسی، زبان علم؛

واژه‌گزینی و اصطلاح‌شناسی؛ گویشها؛ حافظ؛ نقد

□ عناوین مهمی در مقوله‌های متون کهن، ترجمه متون کهن؛ معارف اسلامی، فلسفه

و عرفان؛ زبان و ادب فارسی؛ تحقیقات ادبی و تاریخی. از جمله این عناوین است:

— مجموعه آثار عبدالرحمن سلمی؛ حی بن یقظان (از ابن‌سینا، ترجمه و شرح فارسی منسوب به جوزجانی)؛ مثنوی معنوی (چاپ عکسی نسخه خطی مورخ ۶۷۷ قونیه)؛ مکتوبات مولانا جلال‌الدین رومی؛ زبدة الحقایق عین‌القضات همدانی؛ مجموعه فلسفی مراغه (مشمول بر آثاری از ابو‌حامد غزالی، عین‌القضات، عمر بن سهلان ساوی، مجدالدین عبدالرزاق جیلی، ابن‌سینا، فارابی و دیگران، چاپ عکسی از روی مجموعه خطی مورخ ۷-۵۹۶، متعلق به کتابخانه دکتر اصغر مهدوی)؛ مرقع فی‌نامه جامی (به خط میرعلی هروی مورخ ۹۴۰)؛ ظفرنامه حمدالله مستوفی (به انضمام شاهنامه فردوسی به تصحیح حمدالله مستوفی، چاپ عکسی از روی نسخه خطی مورخ ۸۰۷)؛ کتاب الصیدنه فی الطب از ابوریحان بیرونی؛ مغازی (ترجمه اثر محمد بن عمر واقدی در سه جلد)؛ رحیق‌التحقیق فخرالدین مبارک‌شاه مروودی (۵۸۴ هجری)؛ شرح گلشن راز الهی اردبیلی؛ معارف محقق ترمذی؛ داستانهای محبوب القلوب میرزا برخوردار فراهی؛ حدیقه الحقیقه و شریعة الطریقه سنائی؛ جنگ مهدوی (تاریخ کتابت از ۷۵۳ به بعد، چاپ عکسی از روی نسخه خطی کتابخانه دکتر اصغر مهدوی)؛ تاریخ فلسفه در اسلام (ترجمه اثر میان‌محمد شریف در چهار جلد)؛ تفسیر قرآنی و زبان عرفانی (ترجمه اثر پُل نویا)؛ تاریخ تحلیلی اسلام (تا پایان خلافت امویان)؛ ابوسعید ابی‌الخیر (حقیقت و افسانه) (ترجمه اثر فریتس مایر)؛ بهاء ولد، زندگی و عرفان او (ترجمه اثر فریتس مایر)؛ دو مجدد (پژوهشهایی درباره محمد غزالی و فخر رازی)؛ سفینه تبریز (مجموعه پرارزشی شامل حدود دویست

رساله در ابواب گوناگون که در قرن هشتم هجری گردآوری شده است)

— اخلاقیات (ترجمه اثر هانری دو فوشه کور)؛ حدیث عشق در شرق (ترجمه اثر ژان کلود-واده)؛ جهان اسلام (دو جلد)؛ دین و دولت در ایران عهد مغول (سه جلد)؛ تاریخ و تمدن بین‌النهرین (سه جلد)؛ از سعدی تا آراگون (تأثیر ادبیات فارسی در ادبیات فرانسه)؛ اشعار فارسی کاشیهای تخت سلیمان؛ نگاهی به دنیای خاقانی (سه جلد)؛ بزم دیرینه عروس — غلط نویسیم؛ آیین نگارش؛ شیوه‌نامه ضبط اعلام انگلیسی در فارسی؛ فرهنگ اعلام کتاب مقدس؛ فرهنگ فارسی زانسو؛ اشتقاق پسوندی در زبان فارسی؛ چکیده‌های ایران‌شناسی (جلد ۲۰-۲۱، سالهای ۷-۱۳۷۶)؛ کتاب‌شناسی مولوی.

در مدیریت علمی و فعالیتهای تحقیقی و انتشاراتی مرکز نشر دانشگاهی عده‌ای از استادان، محققان، نویسندگان، مترجمان، ویراستاران، نسخه‌پردازان، طراحان و کاردانان فنی شرکت مؤثر و ممتد داشته‌اند که ذکر اسامی آنها در این مقال و مجال میسر نیست. در این میان، نقش دکتر نصرالله پورجوادی نمایان و ممتاز است. در حقیقت، شخصیت علمی، حسن تشخیص و حمایت او بود که افرادی زبده و مجرب و کار آشنا را به همکاری با مرکز جلب کرد و جاذبه‌ای معنوی پدید آورد که این افراد با مزایای مادی بسی نازل‌تر از مراکز علمی و فرهنگی دیگر به کار در مرکز و دوام آوردن در آن رغبت نشان دادند.

سر دبیر

